

Dubrovnik Budapesten

– beszélgetés Ivica Prlenderrel, a Dubrovnik Nyári Játékok igazgatójával –

– *Dubrovnik és a nyár sokak számára egyet jelent a Dubrovnik Nyári Játékokkal. A hagyományos július-augusztusi fesztiválra tízezrek érkeznek a városba. De honnan ered a rendezvény hagyománya?*

– Az ötlet már 1933-ban, a PEN Dubrovnikban megrendezett világtalálkozóán felmerült, de a második világháború elsodorta. Végül 1950-ben indították újjára. Európa ekkor még nem heverte ki a háborús traumákat, teljesen új életmód, újfajta nemzetköziség után kutatott. Csakhogy ezt az Európát kettészelte a vasfüggöny. A körülmények úgy hozták, hogy a Nyári Játékok a kétpólusú világ határmezsgyéjén találta magát. Évtizedekig ez volt az egyetlen hely, ahol találkozhattak és együtt alkothattak a legjobb kelet- és nyugat-európai művészek. Ez a tény nemcsak a fesztivál színvonalára hatott kedvezően, de fokozta a jelentőségét az európai kultúrában is.

– *A második világháborús hagyaték nem az egyetlen háborús élménye a fesztiválnak.*

– Igen, sajnos a délszláv válságot is át kellett élnünk, s ahogy az egész ország, mi is megszenvedtük a háborút. A városnak és a fesztiválnak is a túlélés volt akkor a legfontosabb. De nagyon büszkék vagyunk rá, hogy még akkor is megtartottuk a fesztivált, amikor Dubrovnikot ostrom alá vették. Peter Brook rendező és Barbara Hendricks énekesnő, e két világsztár még akkor is eljött, a bombázás idején, hogy velünk legyen.

Aztán, a háború után, a megváltozott körülmények között új pozíciókat kellett találnunk a rendezvény számára. Mindössze néhány év alatt azonban újra olyan fesztivállá tudtunk erősödni, amely meg tudja szólítani Európát, s látogatottságunk is eléri a háború előtti szintet.

– *Július 10. és augusztus 25. között az európai kulturális közfgyelem Dubrovnikra koncentrál. Hogyan lehet egy ekkora fesztivált megszervezni, kézben tartani?*

– Ha a szervezők olyan helyzetben vannak, mint mi itt önök-nél a Közép-európai Kulturális Intézetben, akkor nagyon egyszerű. Másfelől: ha azt nézem, hogy nyáron negyvenhét nap alatt több mint száz különböző performance-t, rendezvényt mutatunk be Dubrovnikban, akkor azt kell mondanom: nem könnyű. De ha meg akarjuk őrizni a Nyári Játékok eddig kivívott jelentős helyét az európai kulturális palettán, akkor nem fáradhatunk el. Dubrovnik azt szeretné, hogy ne csak egy szép városnak ismerjék az emberek, híres művészek és gazdag turisták üdülőhelyeként, hanem egy olyan helynek, ahol évről évre művészet születik. Vagyis szeretnénk még jobban kiemelni a millió hatását a művészeti „termelésre”. Hitünk szerint a város (lakosaival együtt) a dubrovnikai művészet kulcsfontosságú szerzőtársa.

Ivica Prlender

– *Még felületes szemlélő számára sem marad észrevétlen, hogyan olvad bele a város színtéréként az egyes produkciókba. Ez csupán adottság, egyfajta szerencsés kényszer vagy tudatos törekvés?*

– A Dubrovnik Nyári Játékok szabadtéri fesztivál, de Dubrovnikban ez teljesen mást jelent, mint bárhol máshol a világon. Egy open air stage fesztiválon – például Salzburgban, Edinburgh-ben vagy Avignonban – néhány meghatározott helyszínen zajlik valamennyi produkció. Mi viszont minden szezonban több mint húsz különböző helyszínt használunk, tereket, utcákat, várat, parkokat vagy szigetet. Az egyes helyszínek nem csupán teret adnak a produkcióknak, hanem támogatják, díszletként segítik, árnyalják az előadást. Sőt, a tenger, mint Dubrovnik legmeghatározóbb adottsága, még a díszleti funkción is túllép. Nyágon fontos tényező, mert magát

Dubrovnik városát a tenger definiálta már ezer éve. Olykor a tenger nemcsak helyszín a fesztiválon, hanem úgy vesz részt a produkcióban, akár egy színész. Volt olyan fő műsorszámunk, egy nagyon fontos színdarab, ahol a tenger állt a középpontban, az játszotta a főszerepet, nem pusztán háttérként jelent meg. A tenger egyébként közvetlenül is hat a fesztiválra, az vonzza Dubrovnikba a művészeket immár több mint húsz országból, Ausztrálián kívül az összes kontinensről. Évente több mint kétezeröttszáz művészt látunk vendégül Dubrovnikban.

– *Hogy oszlik meg ez a szám a horvát és külföldi művészek között?*

– A helyi és külföldi művészek aránya szinte állandó: a táncos produkciókban és a zenei műsorszámokban kb. kilencven százalékban külföldi művészek lépnek föl, és csak a maradék tíz százalékon osztoznak a hazaiak. A színházi produkciókat ez az arány épp fordítva jellemzi. Ennek nyilván a nyelvhasználat az elsődleges oka, bár, megjegyzem, tavaly egy magyar színdarabot is másorra tűztünk, persze feliratozva.

– *A Dubrovnik Nyári Játékok hagyományossága jó alap arra, hogy megtarthassa kontinentális kulturális jelentőségét. De mennyiben gátja a megújulásnak? Hogyan lehet egy európai kulturális rendezvény egyszerre hagyományörző és újszerű?*

– Ez egy mainstream jellegű fesztivál, de teljesen nyitottak vagyunk az újításokra, ahogy ezt a bemutatott alternatív darabok is híven tükrözik. A kortárs irányzatok friss levegővel árasztják el a rendezvényt. A megújulást tehát maga a kortárs művészet biztosítja számunkra, a fesztivál programján keresztül. Az egyes művészek és produkciók kiválasztásakor nagy figyelmet fordítunk az új szellemi-kulturális törekvések felvonultatására.

A Nyári Játékok meghirdetésében, elérhetőségében is törekszünk az újításokra, ha azok növelik a látogatottságot. A hagyományokat tiszteljük, de új utakat keresünk, új kommunikációs megoldásokat alkalmazunk. Hatalmas lehetőségeket rejt például a világháló, amelynek segítségével immár a fiatalokat, tehát újabb generációkat is el tudtuk érni, akik egy-egy produkciót akár ezer kilométeres messzeségből, virtuális csatornákon keresztül is meg tudnak tekinteni.

A rendezvény – kiegyensúlyozottnak tekinthető – gazdálkodását illetően is folyamatos fejlődésre kényszerülünk: a költségvetés felét az állam biztosítja, a másik felét meg kell nyerni a piacon. Egyébként a fesztivál tulajdonosa az állam – egyedülként egész Horvátországon.

© fotó: Goran Vrančić

– *Van a rendezvények háttérében valamiféle közép-európai együttműködés, vagy erre szükségtelen hangsúlyt fektetni, mondván, hogy anélkül is sok külföldi érkezik ide?*

– Horvátország Közép-Európához tartozik ugyan, de Dubrovnik elsősorban egy mediterrán város, s mint ilyenek, nemcsak a régióval, hanem az egész világgal van kapcsolata. Nem területi alapon válogatunk a produkciók között, egyszerűen a legjobbakat szeretnénk meghívni.

– *Nagy-Britanniától Bécsen és Szentpéterváron át Kínáig, Prágától Kirgizisztánon át Kubáig a földgolyó megannyi pontjáról érkeznek művészek az idei kulturális seregszemlére is. Mit emelne ki az 59. fesztivál programjából?*

– A mostani fesztivál különlegessége, hogy idén ünnepeljük Marin Držić, a legjobb, leghíresebb horvát író, költő születésének ötszázadik évfordulóját. Talán nem ismeretlen önök számára, magyarra is fordították műveit, sőt vígjátékait játsszák is az önök színházaiban. Az idei játékokon a debreceni társulat Marin Držić *Dundo Maroje* című komédiájával szerepel a Dubrovnik Nyári Játékokon. Látja, mégis van közép-európai kapcsolatunk. A rendező Krešimir Dolenčić, ő a leghíresebb a Držić-művek színre vitelében. Tehát a Csokonai Színház vendégeskedik majd nálunk, valamint a Bartók Quartett részvétele is tisztázott már. Reméljük, hogy jövőre, a fesztivál hatvanadik évfordulóján maestro Kocsis is velünk lesz.

– *Hogyan viselik az itt élő emberek a Nyári Játékokkal együtt járó forgatagot, a tömeget, az állandó zenebonát?*

– Úgy vélem, egyetlen más nagy európai fesztivál sem kötődik mélyebben és sorsszerűbben a városhoz, ahol helyet kap. A Nyári Játékok a mai Dubrovnik identitásának kulcseleme, ugyanis a város maradéktalanul összehangolta történelmi és kulturális hagyományát a mindennapi élet követelményeivel. A polgárok féltékenyen óvnak mindent, ami a rendezvényhez tartozik, és nem haboznak véleményt nyilvánítani, akkor sem, ha az történetesen elmarasztaló. Ez a bensőséges kritikai viszonyulás adja a fesztivál értékét. S ezért tartozik Dubrovnik azon kevés európai városok közé, ahol a művészeti termelés nemcsak a kultúripar és a show-biznisz része, hanem legmélyebb érdekű közös dolgaink egyike.

– *A rendezvény most először mutatkozik be Budapesten, a Közép-európai Kulturális Intézetben szervezett kiállítás keretében. Mi a jelentősége ennek a fesztivál életében?*

– Nagyon büszkék vagyunk rá, hogy meghívtak bennünket. Most először tudjuk bemutatni a Dubrovnik

© fotó: Damir Kalogjera

A Nyári Játékok megnyitőünnepsége

Nyári Játékokat Budapesten. Kiállításunkkal, az ott alkalmazott multimédiás eszközök segítségével különleges, színvonalas bemutatóval népszerűsítjük a rendezvényeket a magyar fővárosban. Szeretnénk minél több művészetkedvelő embert meghívni Dubrovnikba. De nem csak a bemutatkozásra teremt alkalmat a budapesti tárlat. Sok nemzedéknyi nálunk vendégszerepelt magyar művésznek tartozunk köszönettel. A Dubrovnik Nyári Játékok egy művészeti fesztivál, a művészek éltetik, mi csak segítjük őket a háttérből.

MP

Kiállítás a KeKI-ben

